

Auteur: Ed Koekebacker

De eerste instructieperiode van het aanvankelijk lezen is afgesloten. Tussendoelen aan het eind van die eerste periode zijn: een volledige, geautomatiseerde letterkennis en mkm-woorden lezen zonder te spellen. Kinderen die een of beide tussendoelen nog niet beheersen, behoren tot de risicogroep. Deze groep heeft extra aandacht nodig op deze belangrijke aspecten.

In de tweede instructieperiode (kern 7 tot en met 12) moet het einddoel van het aanvankelijk lezen bereikt worden: het vlot verklanken van losse woorden en het vloeiend lezen van teksten met een moeilijkheidsgraad van AVI-niveau E3. Voor de risicolezers betekent dit dat zij gedurende kern 7 tot en met 12 hun leesvaardigheid uit moeten bouwen tot dat niveau, terwijl ze nog niet voldoen aan de tussendoelen van de eerste periode. Daarom is de hulp aan risicolezers vanaf kern 7 gebaseerd op twee pijlers: het verstevigen van vaardigheden die aangeleerd zijn in de eerste instructieperiode én het uitbouwen van de leesvaardigheid.

1. Verstevigen van vaardigheden

Letters vlot lezen

Het eerste tussendoel aan het eind van kern 6 was: een volledige, geautomatiseerde letterkennis. Blijf met de kinderen die moeite houden met het benoemen van letters of met het tempo waarin de letters verklankt moeten worden, deze vaardigheden oefenen. Sommige kinderen hebben meer moeite met het verklanken van losse letters dan met het lezen van woorden waarin deze lastige letters voorkomen. Is dat het geval, blijf dan het lezen van losse letters wel oefenen, maar leg het accent bij de extra oefening toch op het lezen van woorden en zinnen.

Beschikt u over een digitaal schoolbord met de *Leerkrachtassistent Veilig leren lezen*, dan kunt u tijdens de verlengde instructie de module 'Letters oefenen' gebruiken. Boven genoemde werkwijze wordt daarin digitaal aangeboden.

- Dagelijks oefenen de kinderen met een gereduceerd aantal, met zorg geselecteerde letters. U kunt deze letters eventueel zelf aanpassen.
- De letters kunnen bovendien snel in een andere volgorde worden geplaatst.
- Het is ook mogelijk om de geselecteerde letters te laten flitsen in een door uzelf te bepalen snelheid.

Woorden vlot lezen

Het tweede tussendoel aan het eind van kern 6 was: het zonder spellen kunnen lezen van mkm-woorden. Kinderen die deze vaardigheid nog niet beheersen, moeten dóór blijven oefenen. Vanaf kern 7 wordt er in de les weinig of geen aandacht meer aan besteed; het aanleren van nieuwe woordtypen staat dan centraal. Dit betekent dat u oefeningen in het lezen van mkm-woorden zonder spellen, moet toevoegen aan het reguliere programma.

Niet alleen de risicolezers dreigen hun verworven vaardigheid te verliezen, ook de gemiddelde en goede lezers gaan minder vlot mkm-woorden lezen wanneer dit niet meer wordt geoefend. Het is dan ook aan te bevelen om regelmatig te blijven lezen in *Veilig & vlot bij kern 4 t/m 6*. De gemiddelde en goede lezers kunnen dit voornamelijk zelfstandig, al of niet met een zandloper of stopwatch om het aantrekkelijk te houden. De risicolezers oefenen, liefst dagelijks, onder uw begeleiding. Pas hierbij gevarieerde werkvormen toe die het oefenen van deze woordtypen aantrekkelijk houden. Het gebruik van *Veilig & vlot bij kern 4 t/m 6* heeft ook nog als voordeel dat de lastige letters die in deze drie kernen zijn aangeboden, frequent voorkomen. Voor de risicolezers worden de woordtypen van kern 7 toegevoegd. Gebruik hiervoor de pagina's van kern 7 uit *Veilig & vlot bij kern 7 t/m 9*.

2. Uitbouwen van de leesvaardigheid Letters lezen

In kern 8 komen de nieuwe letterclusters 'nk', 'ch' en 'cht' aan de orde. Ze worden aangeboden en toegepast in betekenisvolle woorden. Voor de meeste kinderen zal het lezen van woorden met deze clusters geen problemen opleveren. Is dit wel het geval, oefen dan vooral het lezen van woorden met deze clusters op de 'voor-koor-zelf'-manier. Dit verdient de voorkeur boven het alsmaar verklanken van deze afzonderlijk lastig te articuleren clusters.

Woorden vlot lezen

In kern 8 worden de volgende doelen op woordniveau nagestreefd:

- eenlettergrepige woorden lezen die eindigen met een open lettergreep, zoals: ja;
- mmkmm-woorden lezen, zoals: storm;
- tweelettergrepige verkleinwoorden lezen, zoals: huisje, steentje, boompje.

Het vlot lezen van de hierboven omschreven woorden wordt weer geoefend met *Veilig & vlot*. Wanneer u de aanbevelingen voor het dooroefenen van mkm-woor-

den opvolgt, betekent dit dat dagelijks met twee boekjes gewerkt wordt: *kern 4 t/m 6 én kern 7 t/m 9*. Oefen met deze boekjes op aparte momenten; zo blijven de na te streven doelen voor de kinderen helder: vaardigheden onderhouden in mkm-woorden lezen én het onder de knie krijgen van nieuwe woordtypen. De manier waarop u bij risicolezers oefent met *Veilig & vlot* blijft dezelfde: namelijk 'voor-koor-zelf'.

Beschikt u over een digitaal schoolbord met de *Leerkrachtassistent Veilig leren lezen*, dan kunt u tijdens de verlengde instructie werken met de module 'Woorden oefenen'. Het aanbod van *Veilig & vlot* is in deze module gereduceerd. De hoeveelheid stof is aangepast aan het leestempo van zwakke lezers, waardoor de kinderen meer succes ervaren en een betere leesmotivatie houden.

- De woordrijen worden een voor een opgebouwd, waardoor kinderen minder visuele informatie tegelijk ontvangen.
- Als het rijtje vol is, kan dit gelezen worden, terwijl de tijd gemeten wordt.
- Het rijtje kan nog een tweede keer gelezen worden, terwijl de tijd opgenomen wordt. Aan de tijdbalkjes is te zien of het de tweede keer sneller is gegaan.

Na het oefenen kunt u in de module 'Woorden flitsen' de woorden flitsen die in de module 'Woorden oefenen' geoefend zijn. De inhoud van 'Woorden flitsen' voor de steraanpak is anders dan de inhoud van de module 'Flitsen' in de basisinstructie. De te flitsen woorden worden eerst aangeboden in de module 'Woorden oefenen', waar de kinderen de woorden zonder tijdsdruk kunnen oefenen. Pas daarna gaat u met de kinderen deze woorden flitsen. De woordcategorieën die vanaf kern 7 worden aangeleerd, worden dan ook nooit direct op de eerste dag geflitst. Op de eerste dag van een woordcategorie vindt u dus alleen de module 'Woorden oefenen'.

Zinnen lezen

Naast het correct en vlot lezen van woorden krijgt het lezen van zinnen en teksten steeds meer aandacht. Het herhaald lezen is de werkvorm die, zeker voor risicolezers, het meest effectief blijkt. De verhalen op de leesbladen van de kopieermap *Woordzetter* zijn daar speciaal op geschreven.

In de toelichting bij *Woordzetter* staat uitvoerig beschreven hoe u met de leesbladen moet werken.

Risicolezers oefenen het lezen van de teksten onder uw begeleiding. Het is van belang dat u de verhalen eerst voorleest: in het juiste tempo en met de juiste intonatie. Wanneer de kinderen daar goed naar luisteren, leren ze hoe ze het lezen van zinnen aan moeten pakken. Het verhaal samen hardop lezen, gevolgd door individuele leesbeurten van één of enkele zinnen, maakt de oefening zinvol.

Hoewel *Woordzetter* bedoeld is als extra oefenstof voor risicolezers (de kinderen die de 'ster'-aanpak krijgen) zijn de bladen ook heel geschikt om de andere kinderen extra te laten oefenen. Zij doen dit dan voornamelijk zelfstandig, individueel of in tweetallen. Tijdens de lesafsluiting kunnen zij (en de risicolezers die immers onder uw leiding geoefend hebben!) hun leesprestaties laten horen.

Begrijpend lezen, spelling en taal

In de handleidingen van de kernen 7 t/m 12 worden ook doelstellingen geformuleerd voor de leerlijnen begrijpend lezen, spelling en taal. Bij risicolezers verdient het de voorkeur om maximaal aandacht te geven aan de ontwikkeling van hun technische leesvaardigheid. Natuurlijk doen ze mee aan de groepsactiviteiten voor de andere leerlijnen die in de handleiding staan beschreven. Echter, de extra aandacht in de verlengde instructie, en op andere momenten van de dag, is gericht op *vlot lezen van woorden* en *vloeiend lezen van zinnen en teksten*.

woordzetter • vlot en correct lezen • B.3 • leesblad 1

Mijn ma is dol op rauw.
Op peen en biet en kool.
Ze lijkt wel op een haas.
Zo nu en dan kookt ze wat.
Maar vaak is het sla, sla, sla.

Mijn pa en ik zijn zo niet.
Wij zijn meer gek op friet.
Op friet met friet-saus.
Ja, dat is fijn.
En er na een bak met vla.

Heel lang was mijn ma de kok.
Dus toen was er heel vaak sla.
En nu?

sla	sta	la	ma	vlo	plu
via	la	via	sta	ho	nu
pa	na	sla	ga	zo	hu
ma	ga	pa	na	Ko	nu

Veilig leren lezen • woordzetter • kern 8

Het niveau van het werkboekje wordt voor de risicolezers gaandeweg te hoog. De oefeningen worden te moeilijk om zelfstandig te maken. Laat hen daarom, mede gelet op wat hiervoor gezegd is over prioriteit geven aan ontwikkeling van hun technische leesvaardigheid, de oefeningen uit het werkboekje vooral samenwerkend met een andere leerling maken.